

Кроме двух вышеупомянутых конвенций положения о прекращении и приостановлении действия международных договоров закрепляют такие международные акты, как: Венская конвенция о праве преемства государств в отношении международных договоров 1978 г., Статьи «Ответственность государств за международно-противоправные деяния» 2001 г., об ответственности международных организаций – 2011. Стоит обратить внимание, что в целом положения этих актов прямо не определяют влияние преемства, ответственности или решений международных организаций на действие международного договора. Исключением являются лишь Статьи «О влиянии вооруженных конфликтов на договоры» 2011 года. Большую роль играет практика государств и их воля в решении вопросов о прекращении и приостановлении действия международных договоров.

Ключевые слова: прекращение, приостановление, правопреемство, ответственность, вооруженный конфликт, решение международной организации.

Summary

Zhukorska Y. The grounds for termination and suspension of international agreements not provided with the Vienna Convention 1969.

The article deals to some grounds for termination and suspension of international treaties: the succession, responsibility, armed conflicts and decisions of international organizations that are not regulated with VC 1969 and 1986.

Besides those two Conventions provisions regarding termination and suspension of international agreements are in the provisions of Vienna Convention on Succession of States in Respect of Treaties 1978, Articles «Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts» 2001, on the responsibility of international organizations – 2011. The general provisions of these documents do not directly determine the effect of succession, responsibility or decisions of international organizations to the action of international treaty. The exceptions are Articles «Effect of armed conflicts on treaties» 2011. Important role the practice of States and their will are playing in matters of termination and suspension of treaties.

Key words: termination, suspension, succession, responsibility, armed conflict, the decision of an international organization.

Отримано 19.06.2014

УДК 341.217+341.244

М. Л. ПАЛЬЧИК

Максим Леонідович Пальчик, науковий співробітник Національної академії СБ України

МІЖУРЯДОВІ КОМІСІЇ – ЕЛЕМЕНТ МІЖНАРОДНОГО ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДВОСТОРОННІХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ

В умовах постійного розвитку міжнародних економічних відносин та прагнення України до плідного торговельно-економічного співробітництва залишаються ефективними форми двосторонньої міждержавної взаємодії. Вказана взаємодія здійснюється через міжнародний інституційний механізм реалізації двосторонніх торговельно-економічних договорів, до якого входять, поряд з іншими, міжурядові комісії з торговельного та економічного співробітництва, які займаються побудовою двосторонніх економічних стосунків між державами та є елементом, що поєднує державний та міждержавний рівень задля ефективної реалізації двосторонніх торговельних договорів України.

Дослідження окремих аспектів міжнародного механізму реалізації міжнародних торгових договорів займалися такі вчені, як М. Коробова, В. Лісовський, І. Лукашук, питання імплементації норм міжнародного права вивчав представник київської школи міжнародного права О. Гавердовський, дослідження проблем щодо створення та функціонування комісій з торговельного співробітництва свого часу займалися П. Токарева, Д. Халзхуу, Г. Анцелевич, О. Мережко, О. Покрещук та інші.

Разом із тим розробці теоретичних проблем діяльності міжурядових комісій з торговельно-економічного співробітництва, особливо в системі міжнародного інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельних договорів України, достатньо уваги приділено не було.

Тому у цій статті доцільно розглянути загальну побудову міжнародного інституційного механізму реалізації двосторонніх торгових договорів України, діяльність міжурядових комісій з двостороннього торговельно-економічного співробітництва, визначити їх роль у міжнародному механізмі імплементації двосторонніх торгових договорів України, з'ясувати їх значення у вказаному механізмі та визначити наявні взаємозв'язки між діяльністю міжурядових комісій і розвитком двосторонніх торговельних стосунків України з іноземними державами в сучасних умовах.

Насамперед необхідно зазначити, що характерною особливістю міжнародного інституційного механізму імплементації двосторонніх торговельних договорів України є відсутність єдиного міждержавного органу з компетенцією щодо координації та забезпечення виконання всіх міжнародних двосторонніх торговельних договорів. Це, на нашу думку, пов'язано з особливістю здійснення двостороннього співробітництва дер-

жав, у якому вони є рівноправними його учасниками, а обсяг та характер завдань, які розв'язуються у межах такого співробітництва, що потребує від учасників глибокого розуміння проблемних питань торговельних взаємовідносин на кожному конкретному напрямі.

До складу міжнародного інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельних договорів, поряд з міжурядовими комісіями, входять і інші утворення (торгові місії, торгові представництва тощо), які всі разом покликані забезпечити ефективність реалізації договірних норм. Вказані утворення перебувають поза межами даного дослідження і можуть бути предметом подальших самостійних наукових розвідок.

Водночас, виходячи з того, що створення та функціонування інституту двосторонніх міжурядових комісій передбачено двосторонніми торговельними договорами України, вважаємо їх ключовими в міжнародному інституційному механізмі реалізації вказаних договорів.

Юридичною основою діяльності двосторонніх комісій з торговельного співробітництва є так звані «засновницькі положення» двосторонніх торговельних договорів України та окремі міжурядові договори про створення міжурядових комісій. У них закріплюється загальний склад учасників, основні положення щодо діяльності та функціонування міжурядових комісій, строки, на які вони сформовані, порядок організації та проведення спільних засідань, визначення напрямів взаємодії та взаємного співробітництва.

Кожна міжурядова комісія складається з двох національних частин, які діють відповідно до законодавства своєї держави на основі рівності та відносної самостійності.

Вітчизняне законодавство визначає українську частину комісій як постійно діючий орган, який згідно з покладеними на нього функціями представляє Кабінет Міністрів України у його відносинах з урядами інших країн і забезпечує виконання відповідних міжнародних договорів¹.

Кожна національна частина міжурядових комісій стає організаційним центром, який об'єднує зусилля внутрішньодержавних органів на своєчасне та всеохоплююче виконання прийнятих відповідно до угод зобов'язань².

Для досягнення мети двостороннього торговельного договору з визначеною періодичністю, або за бажанням однієї із сторін, проводяться спільні засідання, на яких розглядаються актуальні питання двосторонніх торговельно-економічних зв'язків, вирішуються проблеми щодо перспектив їх розвитку, а також розробляються рішення передбачені торговельними угодами³.

Проаналізувавши матеріали за результатами діяльності міжурядових комісій з торговельно-економічного співробітництва, можемо констатувати, що на сьогодні відсутня послідовність і системність в організації діяльності вказаних міждержавних утворень. Так, наприклад, Українсько-білоруська комісія з торговельного та економічного співробітництва станом на 30 травня 2013 р. провела 22 спільних засідання з часу свого створення⁴. Водночас, Українсько-турецька комісія з торговельного співробітництва станом на 25 червня 2013 р. провела дев'ять спільних засідань, а Українсько-корейська комісія з торговельно-економічного співробітництва провела лише два спільних засідання. Така суттєва різниця у інтенсивності роботи комісій, на нашу думку, сприяє формуванню односторонності розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин та, як наслідок, значно ускладнює координацію спільних економічних проектів і забезпечення виконання спільних економічних програм з окремими країнами. Більше того, в окремих випадках зі зменшенням періодичності засідань міжурядових комісій спостерігається значне скорочення міждержавного товарообігу. Так, за період з 2003 по 2011 р. Спільною міжурядовою українсько-туркменською комісією з питань економічного співробітництва не було проведено жодного засідання. На цей же період припадає зменшення обсягів товарообігу між Україною та Туркменістаном більше ніж у 12 разів: з 4,3 млрд дол. США у 2004 р. до 359 млн дол. США на кінець 2010 року⁵. І хоча питання про прямий взаємозв'язок між проведенням спільних засідань міжурядових комісій та зміною обсягів міждержавного товарообігу є дискусійним, не зважати на існування певної залежності між досліджуваним нами елементом інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельних договорів та вказаними макроекономічними процесами, на нашу думку, було б помилковим. Викладене, в свою чергу, потребує подальшого наукового пошуку в цьому напрямі.

Цікавим є питання щодо перспектив існування двосторонніх міжурядових комісій у контексті все більшого поширення багатосторонніх форм міжнародного співробітництва та, зокрема, приєднання України до Світової організації торгівлі (ГАТТ/СОТ).

На це питання можемо знайти відповідь як у працях науковців, так і аналізуючи реалії сучасних міжнародних відносин. Зокрема, свого часу П. Токарева та Д. Халзху визначали міжурядові комісії основною ланкою в системі організаційно-правових засобів інтеграції та відводили їм ключову роль із визначення конкретних шляхів розвитку економічного співробітництва між двома державами, виходячи з інтересів їх народного господарства, пов'язаних, в тому числі, з багатостороннім співробітництвом⁶. Практика також показала, що після набуття Україною членства у СОТ важливість співробітництва в межах двосторонніх комісій з торговельно-економічного співробітництва не зменшилася. Навпаки, як свідчить проведений аналіз протоколів засідань окремих міжурядових комісій з торговельно-економічного співробітництва, після приєднання України до багатостороннього союзу активізувалась діяльність комісій та робочих груп, які діють у складі останніх, а формування напрямів спільної взаємодії відбувається з урахуванням набуття Україною членства у СОТ⁷.

Повертаючись до ролі міжурядових комісій в міждержавному інституційному механізмі імплементації двосторонніх торговельних договорів, зазначимо існуючу наукову дискусію щодо їх ролі у вказаному механізмі.

Так, П. Токарева називала міжурядові комісії міждержавними органами імплементації. Водночас А. Гавердовський не поділяв її точки зору і, в свою чергу, характеризував їх як «міждержавні органи спри-

яння імплементації»⁸, укладених міжнародних економічних договорів. Свою позицію А. Гавердовський обґрунтовує тим, що ці органи не уповноважені та й позбавлені можливості здійснювати організаційно-виконавчу діяльність з реалізації договорів. Цим, на думку вченого, займаються відповідні виконавчо-розпорядчі органи держави»⁹.

Ми погоджуємось з думкою нашого відомого співвітчизника, адже на міжурядові комісії з економічного співробітництва зазвичай покладено, поряд з іншими, функції щодо організації та координації міждержавного торговельно-економічного співробітництва, що втілюється через систему рекомендацій, які направляються Кабінету Міністрів України для врахування при прийнятті відповідних рішень. А вже безпосереднім забезпеченням реалізації укладених договорів займаються національні частини міжурядових комісій.

Розглянувши загальну побудову міжнародного інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельних договорів України, можемо підсумувати, що відсутність єдиного міждержавного органу координації міждержавної взаємодії виводить на перший план у його функціонуванні міжурядові комісії з торговельно-економічного співробітництва. Разом із тим, в організації функціонування міжурядових комісій з торговельно-економічного співробітництва існують системні проблеми, які істотно впливають на розвиток торговельно-економічного співробітництва.

Проведений аналіз особливостей створення та діяльності міжурядових комісій з економічного співробітництва свідчить, що їм відводиться значна роль в організації співробітництва з реалізації двосторонніх торговельних договорів України та у процесі побудови торговельно-економічних взаємовідносин, а їх діяльність цілком відображає актуальний стан міжнародного економічного співробітництва та пов'язана з його розвитком.

З'ясовано, що існує певна залежність між діяльністю двосторонніх міжурядових комісій з торговельно-економічного співробітництва та розвитком двосторонніх торговельних стосунків України з іноземними державами в сучасних умовах. Зі вступом України до СОТ інститут міжурядових комісій не втратив своєї актуальності і продовжує функціонувати, продукуючи відповідні рекомендації та пропозиції з урахуванням членства України в цій організації.

У міжнародному інституційному механізмі імплементації міжурядові комісії забезпечують сприяння реалізації двосторонніх торговельних договорів України, здійснюючи координацію органів та суб'єктів господарювання щодо побудови й розвитку торговельних та економічних зв'язків.

Міжурядові комісії є міждержавними утвореннями, які, на нашу думку, становлять основу міжнародного інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельних договорів України та разом з іншими органами та інституціями покликані забезпечити ефективну реалізацію вказаних договорів і розвиток економічного співробітництва з широкого кола питань.

У структурі інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельно-економічних договорів потребують дослідження й інші його елементи, вивченню яких планується приділити подальші наукові розвідки.

¹ Положення про Українську частину Спільної міжурядової комісії з питань співробітництва, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 943 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/943-2000-%D0%BF>

² Гавердовский А. С. Имplementation норм международного права / А. Гавердовский. – К.: Вища школа, Головное изд-во, 1980. – 320 с. – С. 161.

³ Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про вільну торгівлю Україна, Азербайджан; Угода, Міжнародний документ від 28.07.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/031_518

⁴ XXII засідання українсько-білоруської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва [Електронний ресурс]: Пресс-центр МЗС. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-offices-news/12503-xxii-zasidannya-ukrajinskyko-bilorusykoji-komisiji-z-pitany-torgovelyno-jekonomichnogo-spirobitnictva>

⁵ Україна і Туркменістан почнуть готувати новий договір про торговельно-економічне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2011/4/1/40792.htm>

⁶ Токарева П. А., Халзхуу Д. Межправительственные комиссии по экономическому и научно-техническому сотрудничеству МНР с социалистическими странами / П. Токарева, Д. Халзхуу // Советское государство и право. – М.: Наука, 1975. – № 10. – С. 100–105.

⁷ Діяльність українсько-австрійської Змішаної комісії з питань торговельно-економічних зв'язків (1999–2009 рр.) [Електронний ресурс]: Державна підтримка українського експорту, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/mk_info/aus/3814.html

⁸ Гавердовский А. С. Вказана праця. – С. 160–161.

⁹ Там само.

Резюме

Пальчик М. Л. Міжурядові комісії – елемент міжнародного інституційного механізму реалізації двосторонніх торговельних договорів України.

У статті дається характеристика діяльності міжурядових комісій із торговельного та економічного співробітництва як елементу міжнародного інституційного механізму реалізації міжнародних двосторонніх торговельних договорів України.

Ключові слова: міжурядові комісії, двосторонні торговельні договори України, міжнародний інституційний механізм реалізації міжнародних договорів.

Резюме

Пальчик М. Л. Межправительственные комиссии – элемент международного институционального механизма реализации двусторонних торговых договоров Украины.

В статье даётся характеристика деятельности межправительственных комиссий по торговому и экономическому сотрудничеству как элемента институционального механизма реализации международных двусторонних торговых договоров Украины.

Ключевые слова: межправительственные комиссии, двусторонние торговые соглашения Украины, международный институциональный механизм реализации международных договоров.

Summary

Palchyk M. Intergovernmental panels are an international institutional mechanism of Ukraine bilateral trade agreements implementation.

The article is attempted to determine the intergovernmental commissions' activities on trade and economic cooperation as part of an institutional mechanism of bilateral trade agreements implementation.

Key words: Intergovernmental panels, bilateral trade agreements, international institutional mechanism of international treaties implementation.

Отримано 19.06.2014

УДК 341.162

С. О. РОДИНА

Світлана Олексіївна Родіна, аспірант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

**УГОДА МІЖ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
ТА ВСЕСВІТНЬОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я 1948 Р.
(ХАРАКТЕР ВЗАЄМОДІЇ)**

Співробітництво у сфері охорони здоров'я на універсальному рівні є головною передумовою для організації та координації діяльності держав щодо боротьби із загрозою здоров'ю, яка постає перед світовою спільнотою. Після Другої світової війни новоутворені міжнародні організації мали основною метою подолання її наслідків і вирішення спровокованих нею проблем, в тому числі у сфері охорони здоров'я. У ст. 55 Статуту ООН Організація зобов'язалась: «сприяти міжнародній співпраці у сфері охорони здоров'я...» заради «...стабільності і благополуччя, необхідних для мирних і дружніх відносин між націями...». Ця ж стаття покладає виконання таких функцій на Генеральну Асамблею ООН (далі – ГА ООН) та під її керівництвом на Економічну і соціальну раду (далі – ЕКОСОП).

Виходячи з резолюції ЕКОСОП від 17 вересня 1946 р.¹, в якій Рада затвердила Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) та утворила Тимчасову комісію з охорони здоров'я для роботи над створенням цієї Організації, ГА ООН рекомендувала всім членам ООН ратифікувати його². У результаті 7 квітня 1948 р. Статут ВООЗ набув чинності, і цей день відзначається як Всесвітній день здоров'я.

У ст. 69 Статуту ВООЗ зазначається, що Організація вступає у взаємовідносини з ООН в якості спеціалізованої установи відповідно до п. 1 ст. 57 Статуту ООН, а саме: «спеціалізовані установи, створені міжурядовими угодами й наділені широкою міжнародною, визначеною в їхніх установчих актах, відповідальністю в галузі економічній, соціальній, культурній, освіти, охорони здоров'я та інших подібних, будуть поставлені у зв'язок з Організацією Об'єднаних Націй відповідно до положень статті 63». Отже, спеціалізовані установи ООН характеризуються: 1) міжурядовим характером угод про їх створення; 2) широкою міжнародною відповідальністю у межах їх установчих актів; 3) здійсненням співробітництва в спеціальних галузях (економічній, соціальній, культурній, гуманітарній, охорони здоров'я та ін.); 4) зв'язком з ООН. Існування сукупності цих ознак і надає міжнародній організації правовий статус спеціалізованої установи ООН³. У випадку ВООЗ усі зазначені умови були виконані, зокрема, на момент затвердження ГА ООН Угоди між ООН і Організацією⁴ (далі – Угода), Статут ВООЗ було прийнято 26 державами (сьогодні їх кількість сягає 194)⁵; Статут ВООЗ передбачає, що вона здійснює свою діяльність в якості керуючого та координуючого органу у сфері міжнародної охорони здоров'я (п. а ст. 2) та несе відповідальність за покладені на неї обов'язки, відповідно до укладених нею конвенцій, угод та правил (п.к ст. 2); ВООЗ у межах компетенції співробітничает з ООН, іншими спеціалізованими установами, урядовими органами, професійними групами та іншими організаціями, співробітництво з якими вважатиметься бажаним для досягнення поставлених перед Організацією завдань (п. б ст. 2; Глава XVI Статуту ВООЗ). У ст. I Угоди закріплюється найголовніше положення, яке надає правові підстави для діяльності ВООЗ в якості спеціалізованої установи ООН,